

MUSTAFA KEMAL PAŞA VE KARAKOL CEMİYETİ

Aydınlık Gazetesi, 15 Aralık 2014

Yıldırım Koç

Mustafa Kemal Paşa'nın bağımsızlıkçı politikasını kavrayabilmek için, Karakol Cemiyeti'nin Sovyet Rusya ile yaptığı bir anlaşma konusundaki tavrına bakmak yararlıdır.

Osmanlı'nın Birinci Dünya Savaşı'nda yenilgisinin ardından İttihat ve Terakki'nin ikinci derecedeki bazı önderleri İstanbul'da Karakol Cemiyeti adıyla bir örgüt kurdular.

Talat Paşa ise 1919 yılı Eylül ayında Bolşevik Partisi önderlerinden Radek'le görüştü. Ülkede kalan İttihatçıların İstanbul'da 1919 Kasım'ında kurduğu Karakol Cemiyeti de Sovyet Rusya ile ilişkiye girdi.

YARDIM KARŞILIĞI BAĞIMLILIK

Karakol Cemiyeti adına Bahâ Said Bey tarafından 11.1.1920 günü Bakû'de imzalanan anlaşma eşitler arasındaki bir ilişkiyi değil, mücadeleyi Sovyet Rusya'nın politikalarına bağımlı kılan bir anlayışı yansıtıyordu. 15 maddelik bu anlaşmanın bazı maddeleri şöyleydi:

“Rusya Müttehid Sovyetler Cumhuriyeti adına hareket eden ahâli komiserleri sovyetinin Kafkasya'daki İştirâkiyûn (Komünist, Y.K.) Fırkası Kafkas Mahalli Merkez Komitesi temsilcisi ile Türkiye İhtilâl hareketini temsil eyleyen Karakol Cemiyeti ve Uşak Kongresi Hey'et-i İcraiyesi adına hareket eden Kafkasya'daki temsilci Bahâ Said arasında aşağıdaki anlaşma akdolunur:

“1- Anlaşmayı yapan taraflar gerek memleketleri içindeki karşı ihtilâllerde ve gerek dışdaki Batı Avrupa istilâci hükûmetlerine karşı bütün vâsıta ve kuvvetleriyle yekdiğerine yardım etme esâsı içinde koruma ve saldırmaya ilişkin bir sözleşme akd ederler.

“2- Anlaşmayı yapan tarafların işbu anlaşmayı yapmaktaki başlıca amaçları:

“a) Bütün İslâm ülkelerinin Batı Avrupa emperyalistlerinin boyunduruğundan kurtulması.

“b) İran, Arabistan, Mısır, Hindistan vb. gibi İslâm ülkelerinde Batı Avrupa'daki emperyalist burjuva hükûmetlerine ve bilhassa Asya ve Afrika'da İngiliz emperyalistine karşı mücâdele.

“c) Bugün teşekkül etmiş bulunan ve Avrupa emperyalistlerine karşı açılan mücâdele sonunda teşekkül edecek olan sovyet tarzı idâresinin kabul ve te'yidini te'minden ibârettir.

“3- İşbu gayeye ulaşmak için Rusya Sovyetleri Cumhuriyeti, zikri geçen Türkiye ihtilâl teşkilâtına silâh, mühimmat ve para vesair tedarik ve te'mini hususunda kemâliyle ibrazını taahhüd eyler. Türkiye ihtilâl teşkilâtı işbu anlaşmanın imzasından sonra silâh, mühimmat ve para ihtiyâcını Rusya Sovyetleri'ne bildirecek ve mezkûr sovyetler işbu istenilen şeyi ihmâl göstermeden kabul ve yerine getirecektir.

“4- Zikri geçen Türkiye teşkilâtı, Rusya Cumhuriyeti'nden isteyeceği miktarda silâhlı askerî kuvveti Denikin, Kolçak ve Rusya Sovyetleri Cumhuriyeti diğer düşmanlarına karşı harbetmek için hazırlamayı taahhüd ederler.

“5- Türkiye Geçici İhtilâl Hükümetini temsil eyleyen Karakol Cemiyet-i İhtilâliyesi ve Uşak Kongresi Hey'et-i İcraiyesi, Batum, İran, Afganistan ve Hindistan'da İngiltere aleyhine bir ayaklanma vücuda getirmek için gereken atılımlara hemen başlayacakları ve Rusya Sovyetleri Cumhuriyeti de gereken para, silâh ve mühimmatı kâmilten tedarik etmeyi taahhüd ederler. (...)”(Fethi Tevetoğlu, *Milli Mücâdele Yıllarındaki Kuruluşlar, Karakol Cemiyeti, Türkiye'de İngiliz Muhibleri Cemiyeti, Wilson Prensibleri Cemiyeti, Yeşilordu Cemiyeti*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ank., 1988, s.46-7)

MUSTAFA KEMAL PAŞA BU ANLAŞMAYI YIRTTI

Bağımlılık temelindeki bu anlaşmanın yürürlüğe girebilmesi için “Karakol İhtilâl Cemiyeti ve Uşak Kongresi” icra heyetinin ve Rusya Komünist Partisi'nin Kafkasya komitesinin imzalaması öngörülüyordu. Mustafa Kemal Paşa bu anlaşmayı reddetti.